

Reklamní slogan v trubadúrské poezii

Josef Prokop

Ústav romanistiky FF JU

Setkání s románskou filologií
České Budějovice, 5. 2. 2014

Jsem filolog a...

- ... pokusím se vám na příkladu této přednášky ukázat, čím se zabývám

Co je filologie?

- není to vulgární slovo
- zjednodušeně řečeno => **hledání významu slov** (ono známé *filein* [srov. filia, erós, agapé] *logos* [=slovo, myšlenka, smysl])
  - ať už toho, jak se slova tvoří a modifikují (např. gramatika), jak se spojují do vět (např. syntax) atd.
  - nebo toho, co nám říkají propletence slov [tj. texty]

Co je filologie?

- není to vulgární slovo
- zjednodušeně řečeno => **hledání významu slov** (ono známé *filein* [srov. filia, erós, agapé] *logos* [=slovo, myšlenka, smysl])
  - ať už toho, jak se slova tvoří a modifikují (např. gramatika), jak se spojují do vět (např. syntax) atd. => tzv. jazykověda (neboli lingvistika)
  - nebo toho, co nám říkají propletence slov [tj. texty] => tzv. literární věda

Nedělám z toho zbytečnou vědu...?

- někdy se může zdát, že to, čím se vědci zabývají, je nepraktické a nudné
- ale nemusí to tak být

Věda = detektivka

- skutečné vědecké bádání je vlastně vyšetřování Sherlocka Holmese
  - je to **dobrodružství poznání**, které často odhalí, že to, co považujeme za jasné a samozřejmé, ve skutečnosti není ani jasné, ani samozřejmé a že to může být i jinak

Literární historie

- konkrétně se specializují na **hledání smyslu textů** (literární věda) a využívám k tomu postupy a metody **literární historie**
  - není to jediný způsob, jak texty a literaturu jako celek zkoumat

Kde je to slibované dobrodružství?

- co mají společného trubadúři a reklamní slogany?

Trubadúři, „pěvci lásky“?

- (Okcitánie, 12. stol.)

Slavíkova píseň zněla
z hloubi lesa dlouhou chvíli,
až mi v srdci umlčela
smutek, jenž mě užíral...

(Bernart de Ventadorn, překl. Emanuel Frynta v
antologii *Vzdálený slavíkův zpěv*, 1963)

Trubadúři, „pěvci lásky“?

- (Okcitánie, 12. stol.)

Bůh, který nezná lež a klam
kéž dá mi spatřit lásku v dáli!
Leč za dobro, v něž spoléhám,
ted' trpím dvakrát, neb je v dáli,
Ach, jít jak poutník mnohou míli,
by její oči popatřily
poutnickou hůl, již svírá moje dlaň.

(Jaufré Rudel, překl. Jiří Pelán, literární měsíčník
PLAV, 5-6, 2013, s. 17)

Trubadúři, „pěvci lásky“?

- celý trubadúřský fenomén (asi 1100-1300) ve své době v rafinovanosti forem i témat objevný
- tzv. dvorská poezie, neb primárně spjatá s aristokratickým publikem
- fin'amors (= vytříbená, jemná láska)

Může...

- něco tak vznešeného souviset s **prodejnou a přízemní...**

mediální komunikací, reklamou, public relation?

Nejen pěvci lásky

- mezi mnoha žánry a strofickými formami trubadúrských písní i tzv. **sirventes**
- „deu parlar de senyors o de vassalls, blasman, o castigan o lauzan o mostran, o de faytz d'armes o de guerra o de Deu o de ordenances o de novelletatz“
(*Doctrina de compondre dictatz*, asi 1300)

[... má mluvit o pánech nebo vazalech, o vině, potrestání, chvále či (???), o udatných činech, o válce, o Bohu, o zákonech či o novinkách...]

... např. může vyzývat k účasti na křížové výpravě

- Pax in nomine Domini!
Marcabrun složil slova a též nápěv sám,
tak slyšte co vám praví:
Neb pro nás milostí nesmírnou
připravil nebeský Pán
nedaleko lázeň svou [= mot refranh]
již podobnou jen za mořem znám,
tam blízko směrem k Josaphas,
já vybízím vás za ní jet.

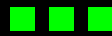
(Marcabrun v antologii *Přátelé, přiléhavý složím vers*,
2001)

...nebo na cti utrhat nepřítelé

- Písničku prostou zazpívám
ať už z ní malý prospěch mám,
o sousedu, o zrádném markýzi,
jež je z Mataplana zván.
Ten se jen k podvodům nabízí.
Markýzi, markýzi, markýzi,
co tě ke zradě pobízí? [refrén v každé sloce]

(Guilhem de Berguedá v antologii *Přátelé, přiléhavý složím vers*, 2001.)

- mot-refranh *lavador* (= lázeň svou) u Marcabruna či refrén na konci každé sloky v písni Guilhema de Berguedá jsou analogiemi moderního reklamního

titulku, headlinu, sloganu...,

které se svým naléhavým opakováním ukládají do podvědomí posluchače podobně jako větička o tom, že „když ji miluješ, není co řešit“

Trubadúři byli totiž také...

- placenými reklamními agenty, tvůrci veřejného mínění, manažery public relation
- a užívali k tomu ~~stejně?~~ podobné prostředky a metody jako dnešní profesionálové marketingové a jiné komunikace
  - namísto billboardu či televizní reklamy píseň na chytlavý nápěv a vtipný výkřik, který se každým zopakováním stává pravdivějším

Ostatně „slogan“...

- je slovo, které si angličtina vypůjčila ze staré keltštiny,
    - kde „sluagh-ghairm“ označovalo „bojový křik“, s nímž válečníci z každého klanu vyráželi do útoku (*Oxford English Dictionary*, 2nd edition, 1989)
- (jako ono husitské „Hrrr, na ně!“, „Hrrr, Tábor!“)

Bibliografie

- Martín de Riquer, *Los trovadores*, Barcelona, Ariel, 2011 [1975].
- *Oxford English Dictionary*, 2nd edition, 1989.
- *PLAV*, 5-6, 2013.
- *Přátelé, přiléhavý složím vers*, Praha, Argo, 2001.
- *Vzdálený slavíkův zpěv*, Praha, SNKLU, 1963.